

Romence, Yunanca ve Bulgarcada Türkler ve Türkiye Türkçesinde Romen, Bulgar ve Yunanlara Dair Söz Varlığının Tasnifi ve Tahlili

Doğan Yücel

International Burch University, Bosna-Hersek

Yusuf Küçük

International Burch University, Bosna-Hersek

Sevda Aydoğdu

International Burch University, Bosna-Hersek

Öz: Literatürde üç Balkan dilindeki (Yunanca, Bulgarca, Romence) ve Türkiye Türkçesinde Bulgar, Yunan/Rum ve Bulgarlara dair kelime ve ifadeler karşılıklı bir araya getirilmemişti. Bu prolemin çözümü adına anılan dillerde Türkler ve Türkiye Türkçesinde anılan milletlere bakışın dil ürünleri üzerinden okunması hedeflenmiştir. Doküman analizi yöntemiyle taramalar yapılarak derlenen dil ürünleri öncelikle pozitif, negatif ve tarafsız şeklinde manaları açısından türce tasnif edilmiştir. Ardından 15 maddelik bir tematik tasnife daha gidilmiştir. Böylece bu üç Balkan dilinde Türklerle yönelik kelime ve ifadelerin türce ve kullanıldıkları sahalardan açısından dağılımları tespit edilmiştir. Derlenen maddeler her bir dil için ayrı ayrı listelerde gösterilmiştir. Tematik tasnifler için her bir dil için müstakil grafikler hazırlanmış ve yorumları yapılmıştır. Çalışma sonucunda Türkiye Türkçesinde gavur, çingene ve papazlara dair 55, Bulgarlara yönelik dokuz, Romenlerle ilgili 13 ve son olarak Yunan/Rumlara matuf 26 kelime veya tabir derlenmiştir. Diğer taraftan Türklerle ilgili Bulgarcada 27, Romencede 82 ve Yunancada 20 madde tespit edilmiştir. Böylece toplamda 232 dil ürünü toplanmıştır.

Anahtar sözcükler: Bulgarca, İmaj çalışması, Romence, Söz varlığı, Türkiye Türkçesi, Yunanca.

Giriş

Yeryüzünde birbirinden farklı birçok iklim mevcut olup binlerce çeşit meyve-sebzeden pekçok değişik tabiat şekli görüldüğü bir gerçektir. İnsanlar yaşadıkları bu çeşitliliğin neticesinde değişik adetlere ve yaşam şekillerine sahip olmaktadır. İklim ve tabiat örtüsü aynı zamanda insanları ten renginden dillerine kadar ferdi ve içtimai hayatta da derinden etkilemektedir. Bunun sonucunda dünya üzerinde dil aileleri ve birkaç bin dil konuşulduğu bilinmektedir.

Diller ses, kelime ve cümle yapılarına göre ailelere ayrılır. Tabiattaki taksonomiye benzer şekilde bu dil ailelerine mensup lisanların da kendi içlerinde belli ölçülerde lehçe, şive ve ağızları mevcuttur. Bu tasnif dillerin büyük ölçüde konuşurlarının sayısı ve konuşulduğu coğrafyanın genişliğiyle mütenasiptir.

İklim ve tabiatla birlikte zebanların kendi içinde değişim ve farklılaşmasında “İlim ve fennin gelişmesi, göçler ve inanç değişiklikleri gibi içtimai yapıyı derinden etkileyen faktörler” (Babzhanova, Shuinshina ve Yücel, 2025, s. 36) sayılabilir. Bu sayılanlara salgın hastalıklar, tarihi değiştiren mühim siyasi hadiseler de ilave edilebilir. Siyasi hadiseler neticesinde üst-alt dil ve din/inanç değişimi gibi içtimai vakalar görülür. Sonrasında ise dilin tabii seyri dışında derin değişiklikler yaşanır.

Türk milletinin tarihine müvazi biçimde dili de birçok diyarda üst dil olmuş ve epeyce dile tesir etmiştir. Türkçenin son olarak Osmanlı devleti döneminde 500 yılı aşkın bir süre üst dil olması Balkan dillerini derinden etkilemiştir.

Balkan dillerine Türkçenin etkilerine dair tarihi seyir içerisinde birçok sözlük, tez, tebliğ veya makale kaleme alınmıştır. Osmanlı Döneminde Türkler Balkanlara geldiklerinde Balkan milletleri ile dil ve inanç bakımından farklıydılar. Din ve dil bakımından farklı bu iki halkın tabiatıyla farklı giyim, yeme-içme adet ve gelenekleri mevcuttu. Ayrıca birbirlerini ifade etmede kendilerince müspet, menfi veya tarafsız tabirler üretecek mühlet ve yoğunlukta bir temas halinde olmuşlardır.

Balkanlardaki dillerin değişik tasnifleri ve konuşur yoğunluklarını gösteren birçok çalışma bulunmaktadır. Günümüzde konuşurları bakımından Balkan dillerini Arnavutça, Sırpça-Hırvatça-Boşnakça, Makedonca, Bulgarca, Romence, Çingenece, Rumeli Türkçesi ve Macarca şeklinde dokuz dilde toplamak mümkündür. Bu çalışmada Makedonca, Romence ve Arnavutça ele alınmıştır.

Diğer dillerdeki Türklerle ilgili kelime ve tabirlere dair Yücel ve Babzhanova'nın (2025) *Rusçada Türk kavimleri ve Türk dillerinde Ruslar*; Yücel, Babzhanova ve Shuinshina'nın (2025) *Türk Dillerinde Türklere Dair Söz Varlığı*; Babzhanova, Shuinshina ve Yücel'in (2025) *Türk Dillerinde Azeri, Kazak ve Türkmenlere Dair Söz Varlığının Tasnifi ve Tahlihi*; Akbalaban vd. (2024) *Fars, Kürt ve Arap Dillerindeki Türkler ve Türkiye Türkçesinde Arap, Acem ve Kürtler*; Yücel vd. (2024) *Batı Avrupa Dillerinde Türkler ve Türkiye Türkçesinde Batı Avrupa Milletleri* adlı makaleleri sayılabilir. Bu çalışmalarda araştırılan milletlerin dillerinde Türkler ve Türkçede bu milletlere dair kelime veya ifadeler mukayeseli şekilde ortaya konulmuştur. Bu çalışmalara bakıldığında derlenen dil ürünlerinin tür ve tematik bakımlardan tasnif edildiği ve tasniflerden elde edilen neticelerin grafiklerle gösterilip yorumlandığı görülmektedir. Üstte sayılan çalışmalarla beraber literatür taramalarında Türklerin en fazla temasta olduğu Balkan milletleriyle konuya ilişkin bir çalışma tespit edilememiştir. Bu eksiklik araştırmanın hareket noktasıdır.

Metot

Bu çalışmada yüzlerce yıl Balkanlarda üst-dil olan Türkçenin üç Balkan dilinde Türklere dair kelime ve ifadelerin derlenmesiyle bu milletlerin bakış açılarının tayini ve hangi sahalarda yoğunlaştığının ortaya konulması hedeflenmiştir. Yunanca (YU), Bulgarca (BL), ve Romence (RO) şeklinde üç Balkan dilinde Türklere dair ve Türkiye Türkçesinde zikredilen Balkan milletlerine matuf kelime veya ifadelerle tahdit edilmiştir.

Doküman analizi yöntemiyle bu dillerde geçen konuya dair dil ürünleri matbu ve açık kaynaklardan taranıp derlenmiştir. Derlemeler birer liste halinde araştırmaya eklenmiştir. Listeler birer tablo biçiminde çalışmada yer almıştır. Tablolarda ilk sütunda Türkiye Türkçesindeki ifade, ikinci sütunda Türkiye Türkçesi izahı ve son sütunda pozitif (P), negatif (N) ve tarafsız (T) şeklinde türü yer almaktadır. Balkan dillerindeki tablolarda ise birinci sütunda Balkan dilindeki kelime veya ifade yer bulmakta olup ikinci ve üçüncü sütunlar Türkiye Türkçesiyle aynı biçimdedir. Derlenen malzeme evvela pozitif (P), negatif (N) ve tarafsız (T) şeklinde türce tasnif edilmiştir. Sonrasında bu dil malzemesi tekrar tematik sınıflandırmaya sokulmuş ve elde edilen neticeler grafikler haline getirilmiştir. Altalarına ise bu grafiklerin yorumları yapılmıştır. Yunanca ve Bulgarca bazı eserler taranırken derlenen maddeler kaynaklardaki asli kiril harfli yazılışlarına sadık kalınmıştır.

Kısaltmalar

MBTS	Misalli Büyük Türkçe Sözlük	TA Türker Acaroğlu
LŞ	Lazar Şăineanu	GEEG Greek-English, English-Greek Dictionary
OAS	Okyanus Ansiklopedik Sözlük	CGED Collins Greek-English dictionary
TDK	Büyük Türkçe Sözlük	DPRZ Dictionar de proverbe și zicatori române
TBAS	Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü	ADS Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü
GK	Türkçenin Verintiler Sözlüğü	ФРБЕ Фразеологичен Речник На Българския Език
TT	Türkiye Türkçesi	

Bulgu ve Yorumlar

Türkiye Türkçesinde gavur ve papaz kelimeleri umumen Rumlar veya topluca Anadolu ile Rumeli Hristiyanları için kullanılan kelimelerdir. Bu bakımdan papaz ve gavur kelimeleriyle çingenelerle ilgili ifadeler alttaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1

Türkiye Türkçesinde Papaz, Gavur ve Çingenelere Dair Kelime veya İfadeler

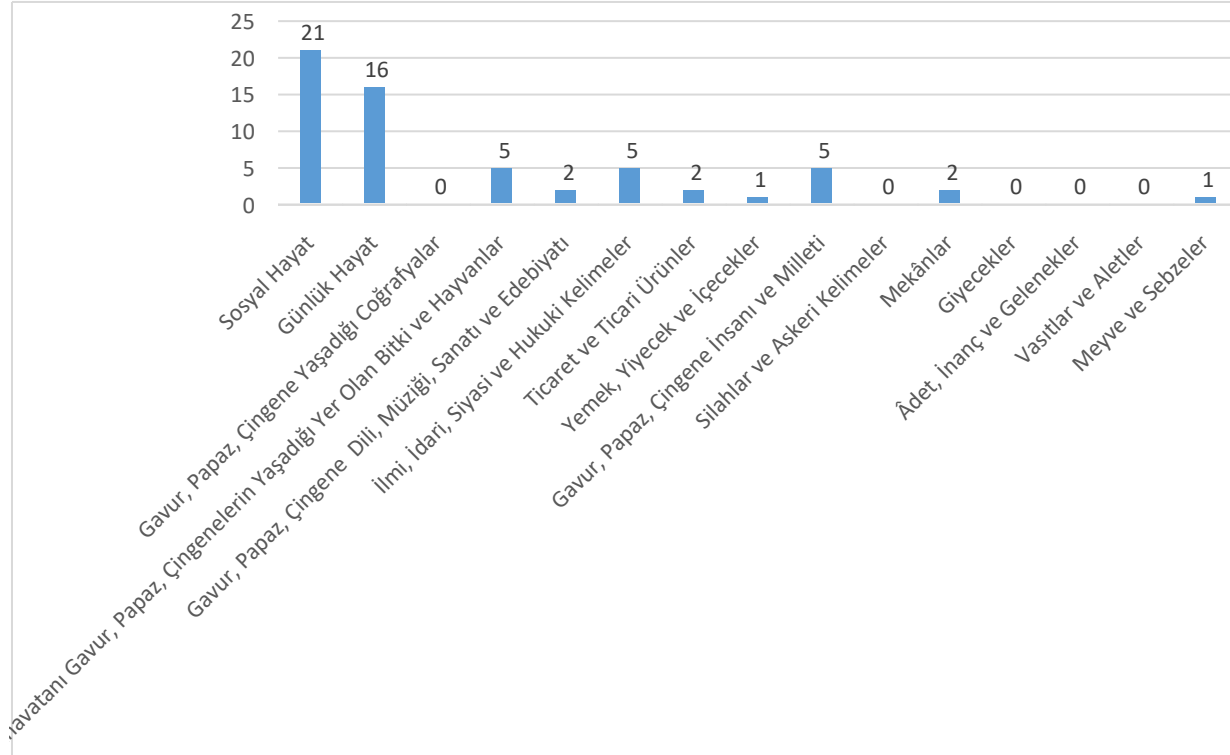
Çingene borcu	Tutarı pek önemli olmamakla birlikte ufak ve dağınık borçların bütünü. TDK-TS, 488	N
Çingenece	1. Çingene dili. 2. s. ve zf. (Küçük ç ile) Çingeneye yaraşır (biçiminde), çingene gibi. TDK-TS, 488	N
Çingene çergesi	Derme çatma ve pis bir yer. TDK-TS, 488; TDS, 580	N
Çingene çorbası	Her kafadan bir ses çıkması. TDS, 580	N
Çingene düğünü	Gürültülü toplantı. TDK-TS, 488; TDS, 580	N
Çingene maşası	Kara kuru kişi. TDS, 580	N
Çingene çalar Kürt oynar.	1.Düzensiz dernek, toplantı. 2.Karmakarışık yer. TDS, 579	N
Çingene kavgası	Önemsiz bir sorun üzerine başlayıp gittikçe kızışan, yakası açılmadık küfürlerle yol açan kavga. TDK-TS, 488; TDS, 580	N
Çingene parası	Bozuk para, ufaklık. TDK-TS, 488	N
Çingene ciğer pişirir, yemeden karnın(-ı) şişirir.	Cimri, para harcamaktan o kadar korkar ki pişirdiği yemek bitmesin diye yemeden doyduğunu söyler. ADS, 1/219	N
Çingene çadırında musandıra ne arar?	Yoksul ve her şeyi derme çatma olan kişide varlıklılara özgü şey bulunmaz. ADS, 1/219	N
Çingene çingeneye çatmadıkça kasnak boynuna geçmez.	Bayağı kişilerin iyice kepaze olabilmeleri için birbirlerine girmeleri gerekir. ADS, 1/219	N
Çingeneye beylik vermişler, önce babasını asmış (kesmiş).	Ne oldum delisi soysuz kişi, eline yetki geçince, en yakınlarına kötülükler yapmakla işe başlar. ADS, 1/219	N

Papaza borcunu ödemek	(Argo) İşemek. Dışkılamak, sıçmak. TBAS, 233	N
Papaza gitmek	(Argo) Yüznumaraya gitmek. TBAS, 233	N
Papazcı	(Argo) Üçkağıtçı; üçkağıt açan kimse, bu tür kumar oynatan (oynamayı adet edinmiş) kimse. TBAS, 233	N
papazı bulmak	(Argo) beklemediği kötü bir sonuçla karşılaşmak, belasını bulmak TDK-NET; TBAS, 233	N
Papazı kaçırmak	(Argo) Eğlenmenin dozunu kaçırıp rezalet çıkarmak. TBAS, 234	N
Papaz uçurmak	(Argo) İçkili eğlence düzenlemek. TDK-TS, 1761; TBAS, 234	N
papaz gibi	Saçı, sakalı uzayıp birbirine karışmış (kimse). TDK-NET	N
papaz olmak	Çıkarları (biriyle) ters düştüğü için sürtüşmek. TDK-NET	N
papazlık etmek	Ders vermek, ikna edici sözlerle kandırmak. TDK-TS, 1761	N
Gavur (I)	(Eski dilde) Kasap. TBAS, 119	N
Gavur (II)	1. Müslüman olmayan kimse, Hristiyan. 2. Dinsiz kimse. 3. mec. Merhametsiz, acımasız, inatçı. TDK-TS, 816	N
Gavur etmek	(Bir şeyi, araç-gereci) Bozmak, işe yaramaz hale getirmek. (Ortamin) Tadını kaçırmak. TBAS, 119; Boşuna harcamak, yerinde harcamamış olmak, işe yaramaz duruma getirmek. TDK-TS, 816; TDS, 661	N
Gâvur baklası	Termiye. TDK-NET	N
Gâvur eziyeti	Bile bile verilen zahmet, eziyetli iş. TDK-TS, 817	N
Gâvur icadı	Batı yapısı teknik eşyaya eskiden tutucu çevrelerin verdiği ad. TDK-TS, 817	N
Gâvur inadı	Yumuşatılamayan, yok edilemeyen inat. TDK-TS, 817; TDS, 661	N
Gâvur inadı tutmak	İyiden iyiye inatlaşmaya başlamak. TDK-TS, 817	N
Gâvur olmak	1) Hristiyan olmak. 2) boşuna harcanmak. TDK-TS, 816	N
Gâvurca	1. Batılıların konuştuğu yabancı dillerden herhangi biri. 2. mec. Acımasız, insafsızca. TDK-TS, 817	N
Gâvurcasına	Hiç acımaksızın, insafsızcasına. TDK-TS, 817	N
Gâvurlaşma	Gâvurlaşmak işi. TDK-TS, 817	N
Gâvurlaşmak	1. Gâvur olmak. 2. Acımasız davranmaya başlamak. TDK-TS, 817	N
Gâvurluk	1. Gâvur olma durumu, dinsizlik. 2. mec. Acımasızlık, insafsızlık, gaddarlık. TDK-TS, 817	N
Gâvurluk etmek	Acımasız, insafsız davranışta bulunmak, gaddarlık etmek. TDK-TS, 817	N
Gâvur orucu gibi uzamak	Bir işin gereğinden çok sürmesi. TDK-TS, 816	N
Gâvur ölüsü gibi	Çok ağır ve hantal. TDK-TS, 816	N
Gâvura kızıp oruç yemek (veya Başkasına kızıp kendine zararlı olan bir iş yapmak bozmak)	TDK-TS, 816; ADS, 1/283; TDS, 661	N

papaz her gün pilav yemez	İnsanın önüne her zaman aynı nitelikte elverişli bir imkân çıkmaz. TDK-TS, 1761; Birkaç kez yaptığını gördüğünüz işi bir kişiye her zaman yaptırmak isterseniz onu usandırır, “yeter artık!” diyecek duruma getirirsiniz. ADS, 1/411	P
Gâvurun tembeli keşiş	Hristiyanlar arasında kesimler, Müslümanlar arasında dervişler tembel kişilerdir, P	
Müslümanın tembeli derviş olur.	Çünkü bir köşeye çekilip otururlar; şunun bunun verdikleriyle geçinirler. ADS, 1/283	
Çingene pembesi (sarısı)	1. Göz alıcı, çiğ pembe renk. 2. Bu renkte olan. TDS, 580	T
Çingene ahtapotu	Ur (Tıp terimi). TDK-NET	T
Çingeneleşme	Çingeneleşmek işi. TDK-TS, 488	T
Çingeneleşmek	1. Çingene olmak. 2. Çingene yaşayış tarzını benimsemek. TDK-NET; Cimrice davranışlarda bulunmak. TDK-TS, 488	T
Çingenelik	1. Çingene olma durumu 2. mec. (Küçük ç ile) Arsızca aç gözlülük, cimrilik. TDK-TS, 488	T
Çingene palamudu	Palamut balığının yavrusu. TDK-TS, 488	T
Çingene pavuryası	Yengecin küçüğü. TDK-NET	T
Papaz	1. Hristiyan din adamı, peder. 2. Üzerinde papaz resmi olan iskambil kâğıdı, rua. TDK-TS, 1761; (Argo) Hoşgörüsüz kimse -yaşlı ve nemrurt erkek. Hela, yüznumara. Batı alman markı. TBAS, 233	T
papaza dönmek	Saçları ve sakalı uzamak, darmadağın olmak. TDK-TS, 1761	T
papaza kızıp oruç (veya perhiz) başkasına kızıp kendisine zarar verecek iş görmek. bozmak	TDK-TS, 1761	T
papaz balığı	Küçük bir çeşit kaya balığı (Chromis ehromis). TDK-TS, 1761	T
papaz balığıgiller	Ilıman denizlerde yaşayan kemikli balıklar familyası. TDK-TS, 1761	T
papaz yahnisi	Soğanlı, sarımsaklı, şaraplı veya sirkeli bir et yemeği. TDK-TS, 1761	T
papazi	Bir tür ince, ipekli kumaş. TDK-TS, 1761	T
papazkaçı	Bir tür iskambil oyunu. TDK-TS, 1761	T
papazkarası	1. Kırmızı şarap yapımında kullanılan bir tür üzüm. 2. Bu üzümünden yapılan kırmızı şarap. TDK-TS, 1761	T
papazlık	Papaz olma durumu veya papazın görevi. TDK-TS, 1761	T
Gâvurun ekmeğini yiyen gâvurun kılıcını çalar.	Kisi, inançları ayrı da olsa, sevimliler de geçimini sağlayan kimsenin yanısı olur, ona hizmet eder. ADS, 1/283	T

Tarafsız 18, iki pozitif ve 40 negatif madde listede yer bulmaktadır. İlginç şekilde negatif ifadeler yoğunluktadır. Bu durum çingene kelimesinde içtimâî ve gavur ile papazda ise hem siyasî hem de ictimâî farklılıkların neticesidir. Benzer bir netice Almandada Türklere yönelik ifadelerde de görülmektedir. Anılan çalışmada “41 tarafsız, 11 pozitif ve 35 negatif” (Yücel vd. 2024, s. 164) şeklinde yarısına yakın negatif ifade bulunmaktadır. Rum, Çingene ve

gayrimüslimler Osmanlı ve sonrasında Türkiye'de ekalliyet olarak yaşamaktadırlar. Benzer biçimde Türkler de Almanya'da öyledir. Türkler inanç, hayat tarzı, yeme-içme kültürü gibi birçok yönden farklılık noktasında çingene ve gayrimüslimler gibidirler orada. Ancak üstteki tabloda üçte ikiye yakın nispette negatif kelime veya tabir derlenmiştir. Çingenelerin hayat tarzları, gavur ile papazların tavır ve davranışları genel manada menfi ifadelere kaynak olmuştur. Bu tablo muayyen bir millettten ziyade Anadolu ve Rumelideki gayrimüslim halka yönelik olduğundan ayrıca bir tematik tasnife daha gidilmemiştir. Mütakabiliyet açısından Çingene dilinde de Türklere dair kelime veya ifadelerin derlenmesi ve kıyasın o şekilde yapılması gerekmektedir.

Grafik 1. Türkiye Türkçesinde Gavur, Çingene, Papaza Dair Kelime veya İfadelerin Tematik Dağılımı

Çingene, gavur ve papaz kelimeleriyle ilgili görüldüğü üzere en fazla ifade sosyal ve günlük hayatta üretilmiştir. Bu hal iki dil ve dince farklı iki toplumun oldukça uzun süre beraber yaşamasından ötürüdür. Tarihi süreçle uyumlu bir netice ortaya çıktığı görülmektedir. Papaz, Çingene ve Gavur kelimeleriyle birlikte kimi meyve ve sebzeler, adetler gibi terkipler de listede yer bulmuştur. Üçte ikilik kısım günlük, içtimai hayattan ifadelerken kalan üçte birlik kesim ise dilleri, insanları, yemekleri gibi konular üzerinedir.

Tablo 2

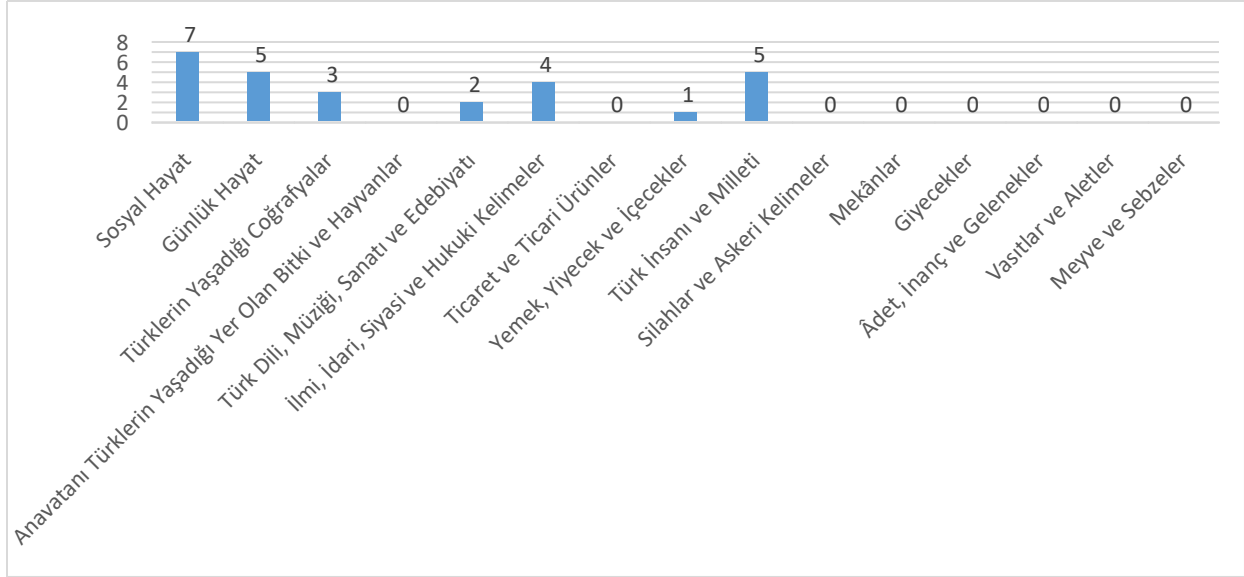
Bulgarcada Türklere Dair Kelime veya İfadeler

Tursko robstvo	Türk esareti. TA, 422	N
turkofob	Türkofob; Türk düşmanı (kimse). TA, 422	N

като през (покрай) турски гробища, минавам. (Kato Prez (Pokray) Turski Grobišta, Minavam.)	Türk mezarlığının yanından geçer gibi. (ФРБЕ, 1974)	N
Кисел като турчин през (на) рамазан (Kisel Kato Turçin Prez (Na) Ramazan)	Ramazan'da Türk gibi ekşi. (ФРБЕ, 1974)	N
Кръстен турчин (Krăsten Turçin)	Hristiyan olmuş Türk. (ФРБЕ, 1974)	N
По-голям турчин от ходжата (Po- Golyam Turçin Ot Hodjata)	Hocadan daha büyük Türk. (ФРБЕ, 1974)	N
Седя по турски (Sedya Po Turski)	Türk usulü oturmak. (ФРБЕ, 1974)	N
turkofil	Türkofil; Türk dostu. TA, 422	P
türki	Türki, Oğuz Türkü. TA, 425	T
türkoaz	Turkuaz. 1.Firuz. 2.Turkuaz renginde, koyu mavi. 3.Turkuaz rengi, koyu mavi. TA, 425	T
turkinya	Türk (kadın). TA, 422	T
Turkopul	Türkopol; Türk çocuğu. TA, 422	T
turski	Türk, Türkiye, Türke, Türkiye'ye değgin.. TA, 422	T
türski	Türki dil, Oğuz Türklerine ilişkin. TA, 425	T
turkofilstvo	Türk dostu gibi düşünme ve eylem biçimi. TA, 422	T
Turski ezik	Türk dili. TA, 422	T
Tursko pravitelstvo	Türk hükümeti. TA, 422	T
Turski vodi	Türk suları. TA, 422	T
Govorya turski	Türkçe konuşmak. TA, 422	T
turkiçiya	Türkücü; türkü söyleyen (kimse). TA, 422	T
Tatari	Tatarlar. TA, 404	T
Tatarski biftek	Tatar bifteği. TA, 404	T
Tatarsko selo	Tatar köyü. TA, 404	T
Tatar(in)	Tatar, ulak. TA, 404	T
Tatar-kurti	Tatar kurdu, bir çeşit at hastalığı. TA, 404	T
Tatarlık	Tatar yurdu, Tataristan. TA, 404	T
turçin	Türk (erkek). TA, 422	T

Bulgar dilindeki Türklerle ilgili kelime ve ifadelerde ana kaynak olarak Acaroğlu (2016) kullanılmıştır. Toplamda 27 madde listelenmiştir. Yüzlerce yıl Türklerle beraber yaşayan bu milletin dilinde idareci millete dair deyim ve atasözlerinin bulunmaması çok zor bir ihtimaldir. Özellikle tabloya bakıldığında Bulgarca deyim ve atasözleri sözlüklerinin de taranmasının gerekliliği görülmektedir. Listedeki maddelerin bir tanesi pozitif, iki adedi negatif ve kalanı tarafsızdır. Türklerin dilleri, yaşadıkları yerler, Türklerin idaresi, onlara olan sevgi ve nefret gibi konular listede

yer bulmuştur. Türklerle ilgili deyimlerde *Türk mezarlığının yanından geçer gibi* denerek hiç fark etmeden, kimseyi selamlamadan geçmek (saygısızlık ifadesi olarak anlaşılır) kullanılır. Türklerin Ramazan ayında oruç sebebiyle asabi oluşları *Ramazan'daki Türk gibi ekşi* deyiminde anlatılır ki çok öfkeli, kızgın birini tavsif eder. Birisinin kendilerinden ama çok kötü biri olduğunu anlatmak için *Hristiyan olmuş Türk* deyimini listede görülmektedir. Hocadan daha büyük Türk deyiminde ise kendini olduğundan daha önemli gösteren kişiler ifade edilir. Son olarak epeyce başka dilde de mevcut olan bağdaş kurup oturmak Türk usulü oturmak olarak söylenir. Benzer bir oran Almancada “41 tarafsız, 11 pozitif ve 35 negatif“ (Yücel vd., 2024, s. 164) görülmektedir.

Grafik 2. Bulgarcada Türklere Dair Kelime veya İfadelerin Tematik Dağılımı

Bulgar dilinde Türklere dair kelime ve ifadelerde en dikkat çekici nokta Türk insanı ve dilinin en fazla toplanan maddeler arasında olmasıdır. Sosyal ve günlük hayattan kelimeler de dikkat çekici miktardadır. Bir hayvan ve birkaç idari kelime de grafikte görülmektedir. 15 sahanın yarıdan fazlasında herhangi bir kelime veya tabir mevcut değildir. Bu durum Bulgarcada Türklerin sadece belli yönleriyle bilindiği sonucuna götürmektedir.

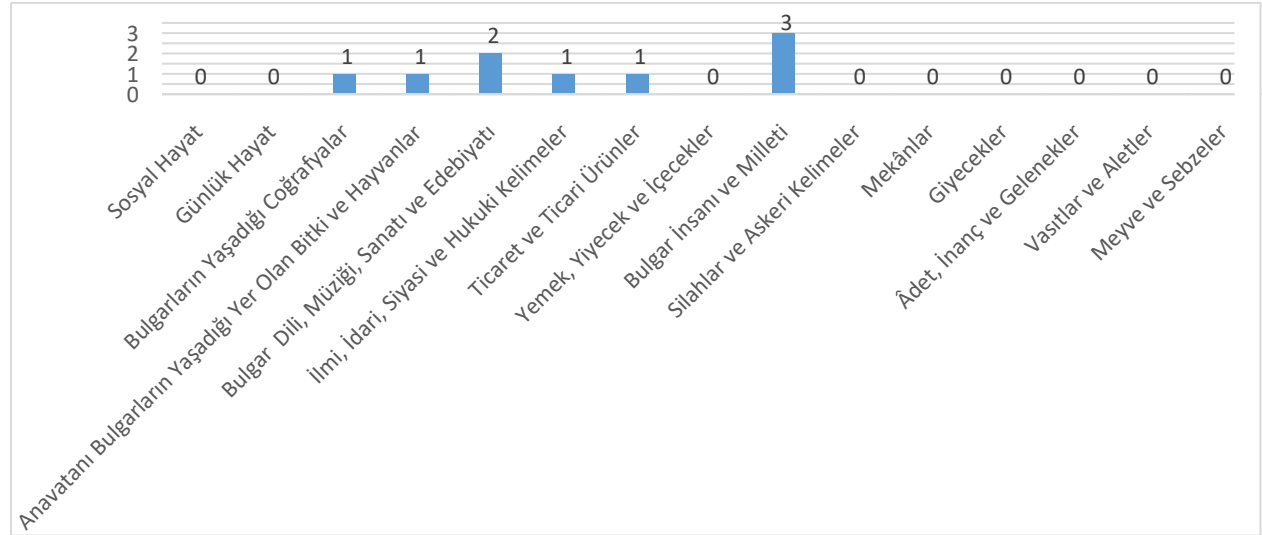
Tablo 3

Türkiye Türkçesinde Bulgarlara Dair Kelime veya İfadeler

Bulgar g..tü	Sürekli olarak sakal bıyık bırakıp birden tıraş olmuş (erkek). TBAS, 64	N
Bulgar işleme	Değişik dokumalar üstüne genellikle pamuk ipliğiyle yapılan ve elbiselerde süs olarak kullanılan renkli işleme. OAS, 2/365	T
Bulgaristan göknarı	Bulgaristan göknarı. OAS, 2/365	T
Bulgar	1. Bulgaristan halkından olan veya bu halkın soyundan gelen kimse. 2. (İsim tamlamasının birinci ögesi olarak) Bulgaristan veya Bulgarlar'la ilgili. MBTS, 1/171; TDK-TS, 1/354; OAS, 2/365	T

Bulgarca	1. Bulgarlar'ın konuştuğu, Slav dillerinin güney kolundan olan dil. 2. Bu dilde olan. T MBTS, 1/171; TDK-TS, 1/354; OAS, 2/365	
Bulgarî	Bağlamadan küçük telli saz. MBTS, 1/171; TDK-TS, 1/354; OAS, 2/365	T
Bulgaristan	Balkan yarım adasında karadeniz kıyısında 111,030 km'2 genişliğinde bir ülke. Başkenti Sofya'dır. OAS, 2/365	T
Bulgaristanlı	Bulgaristan halkından olan (kimse). TDK-TS, 1/354	T
bulgari	Eskiden Bulgar diyarından ve Rusya'dan gelen makbul bir öküz derisi, sahtiyan. MBTS, 1/171	T

Türkiye Türkçesinde Bulgarlara yönelik ifadelerin miktarı oldukça sınırlıdır. İlk listede verilen gavur ve papaz kelimelerinin olmamasının bu listeyi sınırıldığı söylenebilir. Çünkü bu iki kelime umumiyetle Anadolu ve Balkanlardaki gayrimüslim halklar için kullanılmaktadır. Bulgarların ülkesi, birkaç ticari ürünleri, dilleri ve bir musiki aletleri listede görülmektedir. Tablodaki dokuz maddenin sadece bir tanesi negatif olup kalanlar tarafsız sözlük maddeleri şeklindedir.

Grafik 3. Türkiye Türkçesinde Bulgarlara Dair Kelime veya İfadelerin Tematik Dağılımı

Türkiye Türkçesinde ilginç bir şekilde yüzlerce yıl Türklerle beraber yaşayan, komşuluk yapan Bulgarlara dair oldukça sınırlı kelime veya ifade bulunmaktadır. Böyle bir sonuç Almalarla ilgili elde edilmiştir. Bir üstteki tabloda görüleceği üzere Almancada Türklere yönelik 87 dil ürünü bulunurken Türkiye Türkçesinde buna mukabil sadece 15 madde tespit edilmiştir (Yücel vd., 2024, s. 165). Dillerarası etkileşimde karşılıklı iki milletin dilinde her zaman birbirlerine yakın miktarlarda dil ürünü beklememek gerekir. Bulgar milleti, insanı, dilleri gibi konular diğer dillerle birlikte ortak ana sahalardandır. Ancak günlük ve sosyal hayattan maddelerin olmaması dikkat çekicidir. Bu noktada çalışmada derlenen papaz ve gavur kelimelerini de hesaba katmak icap etmektedir. O listedeki ifade ve tabirlerle daha bütüncül bir bakış sağlanabilir.

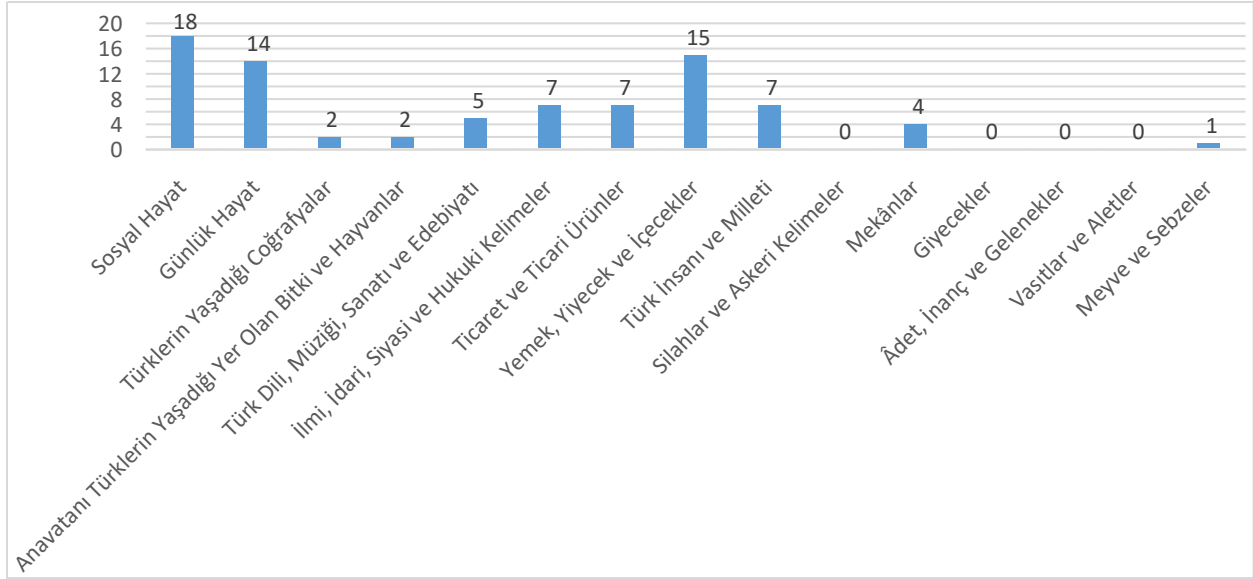
Tablo 4*Romencede Türklere Dair Kelime veya İfadeler*

Turcime	Türk dostu. LŞ, 2/369	N
A fi Turk	Türk olmak. GK, 869	N
a fuma ca un turc	Türk gibi tüttürmek. (dictzone.com, t.y.)	N
A se deprinde cu toate ca o garul turcului cu mere padurete.	Ancak buna alışmak için, Türk'ün orman elmalı ağzı gibi. (DPRZ, 2001, s. 136)	N
Binele l-a luat turcu'	Türk iyiyi aldı. (DPRZ, 2001, s. 137)	N
Ca pe vremea turcului.	Türklerin zamanındaki gibi. (DPRZ, 2001, s. 137)	N
Ca și când au trecut turcii	Sanki Türkler geçmiş gibi. (DPRZ, 2001, s. 137)	N
Dreptatea a luat-o turcul.	Adalet Türk tarafından alındı. (DPRZ, 2001, s. 137)	N
Ho! stai, ca nu dau turcii.	Ho! Bekle, Türkler vermiyor. (DPRZ, 2001, s. 137)	N
Nici turc, nici turlac.	Ne Türk ne de Türkçe. (DPRZ, 2001, s. 137)	N
Nu mai e timpul turcului	Artık Türklerin zamanı değil. (DPRZ, 2001, s. 137)	N
Se bat turcii la gura lui	Türkler ağzına vuruyor. (DPRZ, 2001, s. 137)	N
Se lasă în nădejde ca turcu(l) în sabie	Kılıç kuşanmış bir Türk (l) gibi kendini umuda bırakır. (DPRZ, 2001, s. 137)	N
Turcii gonesc iepurele cu carul.	Türkler tavşanı araba ile kovalarlar. (DPRZ, 2001, s. 138)	N
Turcul, de e turc, și tot te lașă întâi să mai mănânci și apoi te omoară	Türk, eğer Türk'se ve yine de önce yemenize izin verir, sonra sizi öldürür. (DPRZ, 2001, s. 138)	N
Turcul te bate, turcul te ju decă.	Türk seni dövüyor, Türk seni muhakeme eder. (DPRZ, 2001, s. 138)	N
Turcul te taie, turcul te jupoaie.	Türk seni keser, Türk derini yüzer. (DPRZ, 2001, s. 138)	N
Turcului șă-i dai bani și șă-i scoți ochii.	Türk'e para verin ve gözlerini oyun. (DPRZ, 2001, s. 138)	N
Vinovatul plăteșe dinții (judecata) turcului	Suçlu Türk'ün verdiği cezayı çeker. (DPRZ, 2001, s. 138)	N
A mânca cât un turc de cei săraci.	Fakirden bir Türk kadar yemek. (DPRZ, 2001, s. 145)	N
Dumnezeu să te păzească de țiganul turcit și de mojiul grezit	Tanrı sizi Türk Çingenelerinden ve Yunan Mojiklerinden korusun. (DPRZ, 2001, s. 145)	N
Parcă ești turc.	Sanki Türk'sünüz. (DPRZ, 2001, s. 145)	N
Parcă se bat turcii la gura lui.	Sanki Türkler birbirlerinin ağzına vuruyorlar onun. (DPRZ, 2001, s. 145)	N
Stai cu țiganul, înveți țigănește, cu turcul turcește, cu neamțul nemțește.	Çingene'nin yanında kal, Çingene'yi öğren, Türk Türkçesi ile, Alman, Alman'dır. (DPRZ, 2001, s. 146)	N
șofer turc	Türk şoför (digi24.ro, 2024)	N
Cum e turcul, și pistolul.	Türk ve silah gibi. (DPRZ, 2001, s. 137)	P
Dreptate turcească	Türk adaleti. (DPRZ, 2001, s. 137)	P

Fuge, de parca-l mana turcii din urma	Sanki Türkler onu yakalıyormuş gibi kaçar. (DPRZ, 2001, s. 137)	P
Turcul plătește!	Türk öder! (DPRZ, 2001, s. 138)	P
Turc	Türk kimse, Türkçe konuşan kimse, Türk'e ait. (dictzone.com, t.y.)	T
Turcă	Türkçe. (dictzone.com, t.y.)	T
turcă	Türklere ve diline ait. (dictzone.com, t.y.)	T
turci, turca, turcile, turcii, turcilor, turco, turcilor	Türk kişi. (dictzone.com, t.y.)	T
turcească	Müennes sıfat olarak Türklere ve diline ait. (dictzone.com, t.y.)	T
limba turcă	Türk dili. (dictzone.com, t.y.)	T
Turcesce	Türk milleti. LŞ, 2/369	T
porumbel-turcesc	Renkli güvercin. (dictzone.com, t.y.)	T
turcesc	Müzekker sıfat olarak Türklere ve diline ait. (dictzone.com, t.y.)	T
baie turcească	Türk hamamı. (dictzone.com, t.y.)	T
turchez	Türk rengi, turkuaz. (dictzone.com, t.y.)	T
Turcia	Türkiye. (dictzone.com, t.y.)	T
Turcia Svăbească	Svabi Türk işi. (dictzone.com, t.y.)	T
turcoaică	Türk insanı. (dictzone.com, t.y.)	T
turcoaz	Turkuaz. (dictzone.com, t.y.)	T
turcoază	Turkuaz taşı. (dictzone.com, t.y.)	T
turcoaz	Turkuaz renkli. (dictzone.com, t.y.)	T
de turcoază	Turkuazdan mamul. (dictzone.com, t.y.)	T
Turcomeriț	Türk bayrağı. LŞ, 2/369	T
Turcesc	Türklük. LŞ, 2/369	T
Turcesc	Türk işi. LŞ, 2/369	T
Festivalul Turcesc	Türk festivali (facebook.com, t.y.)	T
Pilaf turcesc	Türk pilavı (Poftă bună cu Gina Bradea, 2023)	T
Menemen turcesc	Türk menemeni (La Sebi Acasa, 2020)	T
Cafea turcească	Türk kahvesi (ro.wiktionary.org, t.y.)	T
babă turcească	Türk büyükanane (ro.wiktionary.org, t.y.)	T
ceai ul turcesc	Türk çayı (lasebiacasa.ro, 2024)	T
parfum turcesc	Türk parfümü (emag.ro, t.y.)	T
Rahat turcesc	Türk lokumu (eihshop.ro, t.y.)	T
WC turcesc	Türk tuvaleti (leroymerlin.ro, t.y.)	T

Ravioli turcesc	Türk mantısı (istanbul.com, 2024a)	T
Gol turcesc	Türk golü (alex avram, 2020)	T
Deserturi turcesti	Türk tatlıları (eihshop.ro, t.y.)	T
Mâncare turcească	Türk yemeği (mixmarkt.eu, t.y.)	T
dulciuri turcești	Türk tatlıları (ro.istanbulepass.com, 2025)	T
Salanul turcesc	Türk salonu (peles.ro, t.y.)	T
Sacoșu Turcesc	Türk çantası, Roamnya'da bir yer ismi. (en.wikipedia.org, t.y.)	T
Ceainic Turcesc	Türk çaydanlığı (englishhome.ro, t.y.)	T
kangal turcesc, Ciobanesc turcesc (kangal)	Türk kangalı (olx.ro, 2025)	T
Numele turcesc	Türk ismi (Lunga, 2024)	T
Fete turcești	Türk kızları (Alexandra, 2024)	T
Mic dejun turcesc	Türk kahvaltısı (istanbul.com, 2024b)	T
toaletă turcească	Türk helası. (dictzone.com, t.y.)	T
Film turcesc	Türk filmi (amosnews.ro, 2024)	T
Vișin turcesc	Türk vişnesi (ro.wiktionary.org, t.y.)	T
Kebab turcesc	Türk kebabı (sebi, 2024)	T
Serialul Turcesc	Türk dizisi (Stana, 2024)	T
Cataif turcesc	Türk kadayıfı (Voicu, 2017)	T
Orez cu lapte turcesc	Sütlaç (Amalia, 2021)	T
Kebab turces doner	Döner kebab (topingrediente.com, 2023)	T
Tort turcesc	Türk keki (tomero, t.y.)	T
Măi, turcule	Seni Türk! Cahil birini betimlemek için kullanılan ırkçı bir <i>Rumence</i> deyiş. (lyricstranslate.com, t.y.)	T
Turc	Türk, Türkçe konuşan kimse. LŞ, 2/369	T

Üstteki cetvelde yer alan 82 maddeden 4 adedi pozitif, 25'i negatif ve 53'ü ise tarafsızdır. Tabloda Türklerin ticari ürünleri, sosyal hayattaki davranışları, idareleri, milleti ve yaşadığı ülke gibi geniş bir yelpazeden kelime ve ifadeler bulunmaktadır. Tarafsız kelime ve tabirlerin toplamın üçte ikisi kadar olması tabii karşılanmalıdır. Ancak dikkat çeken nokta takriben üçte birlik kısmın negatif maddelerden müteşekkil olmasıdır. Tablodaki geniş miktarın elde edilmesine tarama yapılan deyim ve atasözleri sözlüğünde Türkler de dahil diğer milletlerle ilgili maddelerin topluca bir araya getirilmesi etkili olmuştur.

Grafik 4. Romencede Türklere Dair Kelime veya İfadelerin Tematik Dağılımı

Romencede dikkat çekici şekilde oldukça geniş bir dil malzemesinin varlığı görülmektedir. Sosyal ve günlük hayatla birlikte Türklere isnat edilen yemek, yiyecek ve içecekler en fazla derleme yapılan alanlardır. Türklerin dilleri, müzik ve sanatları, ticari ürünleri üzerine de epeyce kelime ve ifade yer bulmaktadır. Listeye bakıldığında birçok ürüne Türk kelimesinin izafe edilmesiyle yeni terkiplerin türetildiği görülmektedir. Alman dilinde de birçok ifade Türk kelimesi ile birlikte kullanılmakta ve dil ürünleri geniş bir sahaya yayılmaktadır (Yücel vd., 2024, s. 164). Bu durum Romencede Türklere dair kelime veya ifadelerin tematik dağılımından elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

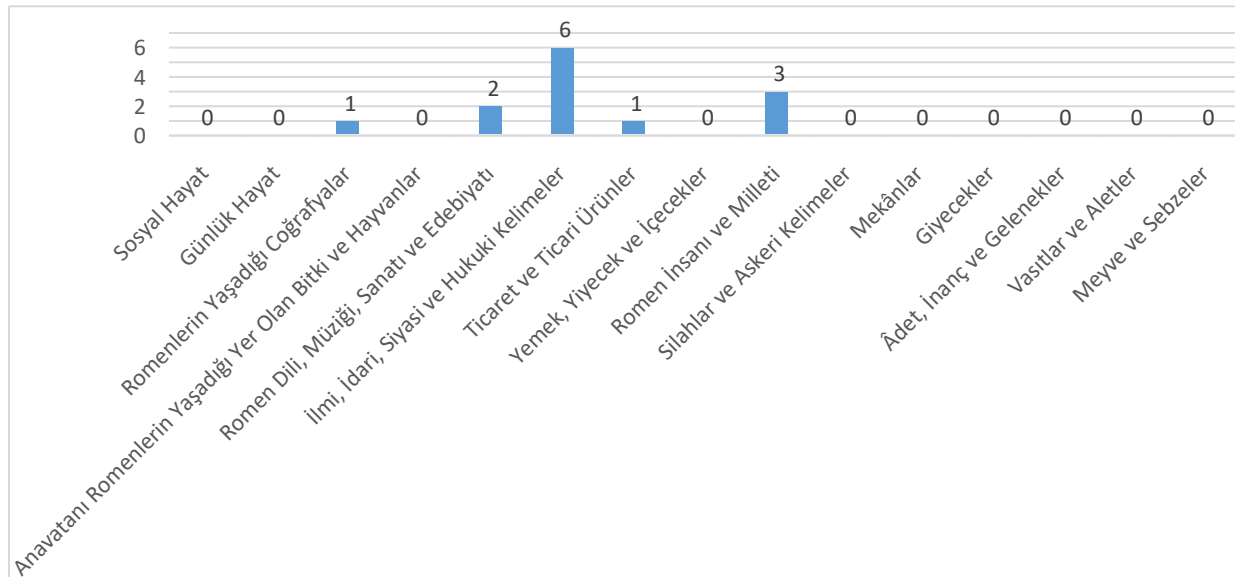
Tablo 5

Türkiye Türkçesinde Romenlere Dair Kelime veya İfadeler

grekoromen	Belden aşağısını tutmamak ve ayaklarla oyun yapmamak gibi kuralları olan güreş türü. TDK-TS, 1/895	T
Romanya	Doğu Avrupa'da devlet; kuzeyde ve kuzey doğuda. OAS, 8/2433	T
Romen	Romalı. OAS, 8/2433; Rumen. MBTS, 1030, 1033; TDK-TS, 2/1865	T
Romen çimentosu	Romen çimentosu. OAS, 8/2433	T
Romen rakamları	Romalılardan kalma, sayıları göstermek için kullanılan I. V, X. L, C. D ve M işaretleri: sırasıyla 1. 5. 10. 50. 100. 500 ve 1000 rakamlarını göstermeye yarayan işaretler. TDK-TS, 1865; OAS, 8/2433; MBTS, 1030	T
Roman dilleri	Latineden türemiş yaşayan diller. TDK-TS, 2/1864	T
Roman	Çingene. TDK-TS, 2/1864; TBAS, 248	T
Romanist	Roman dilleri uzmanı. TDK-TS, 2/1865	T
Romanoloji	Roman dilleri bilimi. TDK-TS, 2/1865	T
Romanyalı	Romanya halkından olan kimse. TDK-TS, 2/1865	T

Romen harfi	Bir kitabın bütün kısımlarında kullanılan İtalyan kaynaklı harf; (b) İtalik harfin aksine satır doğrultusuna dik olan harf. OAS, 8/2433; MBTS, 1030	T
Rumence	1. Hint-Avrupa dil ailesinin İtalik diller dalına, yapı bakımından bükümlü diller grubuna giren, Romanya'da kullanılan dil, Romanya'nın resmi ve edebi dili, Rumen dili. 2. Bu dille olan, bu dille yazılan. MBTS, 1033	T
roman	Roma İmparatorluğuyla ilgili. MBTS, 1030	T

Romencedeki Türklere yönelik kelime ve tabirlerin sayısı (82) mukayese edildiğinde Türkiye Türkçesindeki Romenlere dair maddeler ancak altıda bir (13) kadardır. Bu miktar Bulgarlarla ilgili kelime ve tabirlerden fazlayken Rum/Yunanlara göre daha düşük bir miktara tekabül etmektedir. Bu durum Romencede birçok kelime ve tabirde *Türk* kelimesinin bulunmasıyla açıklanabilir. Romenlerin kullandıkları rakamlar, Romen dili ve bu dilden üretilen edebiyat ürünleri gibi maddeler listede yer bulmaktadır.

Grafik 5. Türkiye Türkçesinde Romenlere Dair Kelime veya İfadelerin Tematik Dağılımı

Romen dili, Romen rakamları, Romen halkı gibi birkaç saha dışında diğer alanlarda bir madde derlenmemiştir. Toplamda 13 kelime veya ifadenin toplanmış olması grafikteki bu dağılımı netice vermiştir. Romencede Türklerle ilgili 82 maddenin varlığı göz önüne alındığında iki dil arasında konuya dair ciddi bir fark olduğu ortaya çıkmaktadır. Romenlerle Roman yani çingenelerin çoğu zaman birbiriyle karıştırılması da bu noktada meseleye yardımcı olabilir.

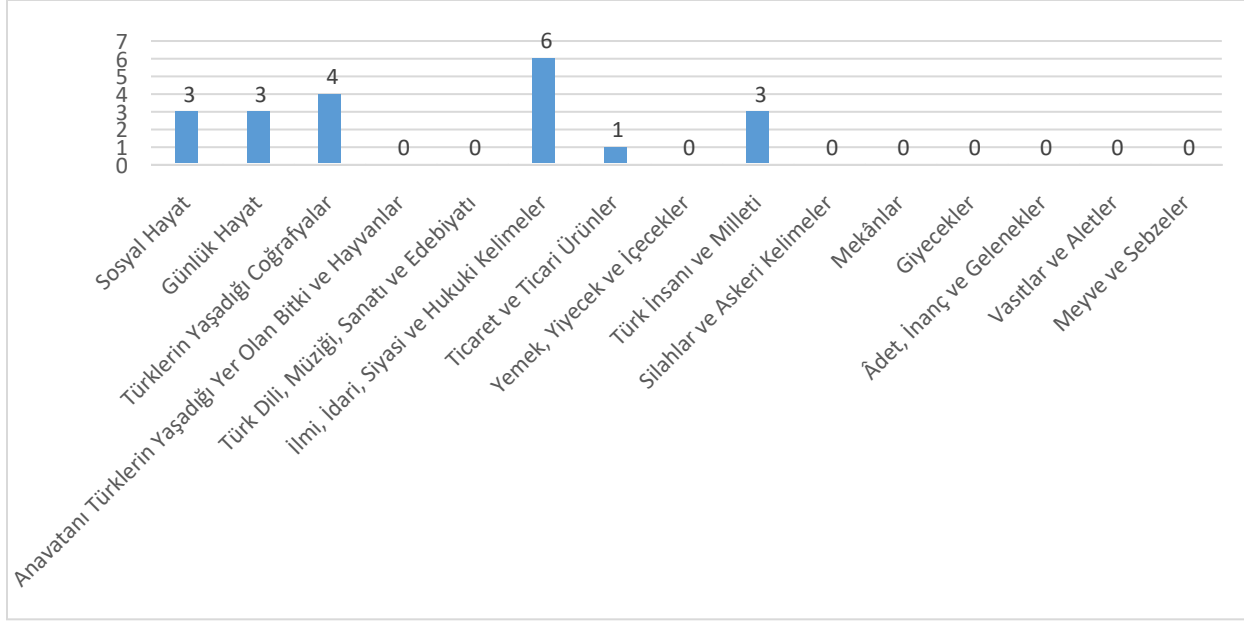
Tablo 6

Yunancada Türklere Dair Kelime veya İfadeler

Turkosporos	Türk tohumu, Türk asıllı. GK, 869	N
Eğina turkos	Türkleştirm, çok kızdım. GK, 869	N

Εγινε Τούρκος (Egíne Τούρκος)	Öfkeden Türk'e döndü.	N
Τουρκος καλος μονο νεκρος (Tourkos kalos mono nekros)	En iyi Türk, ölü Türk'tür Güney Kıbrıs'ta askeri talim sırasında kullanılan ve 2008 yılında alınan bir kararla yasaklanan ırkçı bir deyiş. (protagon.gr, 2018)	N
Τουρκοκρατία (Tourkokratías)	Türk idaresi dönemi. (GEEG, 2000, s. 73)	T
Ημισέληνος (Imisélinos)	Hilal, Türk bayrağı. (GEEG, 2000, s. 84)	T
Τουρκαλα (Tourkala)	Türk kadın. (GEEG, 2000, s. 190; CGED, 2003, 680)	T
Τούρκικός (Τούρκικός)	Türk adam. (GEEG, 2000, s. 190; CGED, 2003, 680)	T
Τουρκοκύπριος (Tourkokýprios)	Türk Kıbrıs'ı. (CGED, 2003, 680)	T
Τουρκία (Tourkía)	Türkiye. (GEEG, 2000, s. 190; CGED, 2003, 680)	T
Turkoğiflos	Türk dostu. GK, 869	T
Turkoloğia	Türkoloji, Türkiyat. GK, 869	T
Turkomeritikos	Anadolu Rumu. GK, 869	T
Νεότουρκος (Neótourkos)	Jöntürk (Millas, 2017, s. 66)	T
Τουρκεστάν (Tourkestán)	Türkistan (Millas, 2017, s. 99)	T
Τουρκολογία (ourkología)	Türkoloji. (Millas, 2017, s. 99)	T
Τουρκολόγος (tourkológos)	Türkolog. (Millas, 2017, s. 99)	T
Τουρκουάζ (Tourkouáz)	Turkuaz. (Millas, 2017, s. 99)	T
Αλατούρκα (Alatourka)	Alaturka. (Millas, 2017, s. 8)	T
τούρκος, τουρκεύω (toúrkos, tourkévo)	Türk. PS, 3/526, Türk, asabi kimse. (Millas, 2017, s. 99; GEEG, 2000, s. 190)	T

Yunancadaki ifadeler derlenirken internette açık kaynaklarla birlikte Millas (2017), Karaağaç (2008), *The Oxford Greek dictionary: Greek-English, English-Greek* ve *Collins Greek-English dictionary* kullanılmıştır. Bu noktada hususen deyim ve atasözleri lügatleri ile saha derlemeleri de gerekli görünmektedir. Toplamda 20 madde derlenmiştir. Dört tanesi negatifken geri kalanları tarafsızdır. Türk insanı, dili, Türklerin sosyal hayattaki bazı tavırları, Türk dili uzmanlığı vb. konular üzerine maddelerin listede yer bulduğu görülmektedir. İngilizcede de Yunancaya yakın (17) miktarda derleme yapılmıştır (Yücel vd., 2024, s. 166). Türkçenin yakın veya uzak temasta olduğu bazı diller arasında benzer miktarlarda sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlar derlemelerin sayıca geçerliliğini destekler mahiyettedir.

Grafik 6. Yunancada *Türklere Dair Kelime veya İfadelerin Tematik Dağılımı*

Yunancada genel itibariyle Türk insanı, dili ve yaşadıkları yerler öne çıkarken günlük ve sosyal hayattan da kelime veya ifadelerin varlığı da dikkate değerdir. Türkler günlük hayatta asabîlikleri ile anılmaktadır. Diğer maddeler tarafsız sözlük maddeleri şeklinde olup grafikteki 15 maddenin dokuzunda derlenmiş bir ifade bulunmamaktadır.

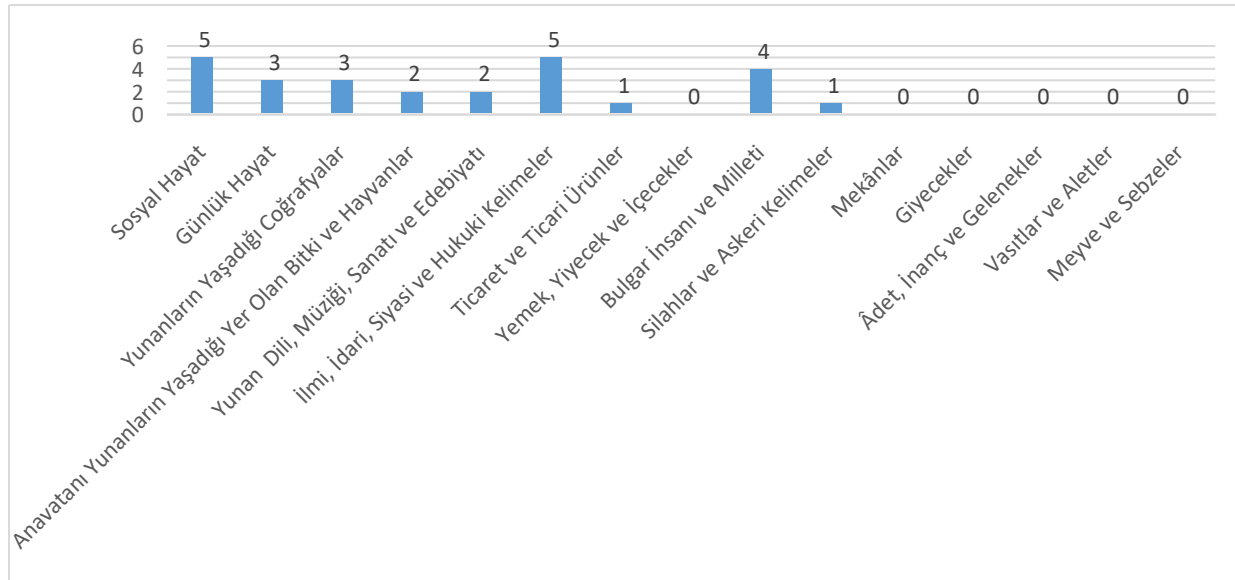
Tablo 7

Türkiye Türkçesinde Rum/Yunanlara Dair Kelime veya İfadeler

Bizans oyunu	mec. Alavere dalavere. TDK-NET	N
Urum	Rum. TDK-TS, 2284	N
Rum ateşi	Denizde veya karadaki savaşlarda Bizanslılarca kullanılan ve sürekli yanan ateş, grejuva. TDK-TS, 1869	T
Rumi	1. Miladi takvimden 13 gün geri bir güneş takvimi olan Rumi takvim adında kullanılır 2. Anadolu ile ilgili. Anadolu'ya bağlı. Anadolu'da yaşayan. 3.esk. Bizans İmparatorluğuna ve bu imparatorluğun egemenliği altındaki kimselere ilişkin. 4. Anadolu Selçuklularının üslûplaştırdıkları filiz, yaprak ve hayvan motiflerinden oluşmuş dolaşık süsleme. TDK-TS, 1870; 1. Bizans İmparatorluğu ile ve orada yaşayanlarla ilgili. 2. Anadolu ile ilgili, Anadolu'da yaşayan, Anadolulu: MBTS, 1033	T
Rumeli	Osmanlı İmparatorluğunun Avrupa'daki topraklarına verilen ad. DİLDER	T
Rumiyye	Rumi kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı manadaki müennes şekli. MBTS, 1033	T
Rûmiye	Kadirî tarikatının XVII. yüzyıl başlarında Tosyalı İsmail Rumi tarafından	T

	kurulan bir kolu. MBTS, 1033	
Rumelili	Osmanlı İmparatorluğu zamanında Avrupa topraklarında yaşayan Türklere T olan kimse. TDK-TS, 1870	
Rumelilik	Rumelili olma durumu. TDK-NET	T
Rumlaşma	Rumlaşmak işi veya durumu. TDK-TS, 1870	T
Rumlaşmak	Rum dilini benimsemek. TDK-TS, 1870	T
Rumlaştırma	Rumlaştırmak işi veya durumu. TDK-TS, 1870	T
Rumlaştırmak	Rum dilini ve kültürünü benimsetmek. TDK-TS, 1870	T
Rumluk	Rum olma durumu. TDK-TS, 1870; MBTS, 1033	T
Yunan	Yunanlılara ait. Yunanlılarla ilgili. OAS, 9/3067	T
Yunan haçı	Yunan haçı. OAS, 9/3067; MBTS, 1366	T
Yunan lejyonu	Yunan lejyonu. OAS, 9/3067	T
Yunanistan	Yunanistan. OAS, 9/3067	T
Yunan alfabesi	Yunan alfabesi. OAS, 9/3067	T
Yunan göknarı	Yunan göknarı. OAS, 9/3068	T
Yunan kaplumbağası	Yunan kaplumbağası. OAS, 9/3068	T
Yunanî	Yunanistan halkından veya bu halkın soyundan olan kimse. OAS, 9/3068; MBTS, 1366	T
Yunan öncesi	Ege topraklarına Yunanlılardan önce yerleşmiş uygarlıklara denir. OAS, 9/3068	T
Yunanca	Yunanca. MBTS, 1366	T
Yunanlı	Yunanistanlı. MBTS, 1366	T
Rumca	Rumların konuştuğu dil.. MBTS, 1033	T

Türkiye Türkçesinde Rum ve Yunan kelimeleri umumiyetle aynı veya çok yakın manada kullanılmaktadır. O yüzden her iki kelime de aynı listeye alınmıştır. İlginç şekilde diğer iki dile nazaran Türkiye Türkçesinde Yunan/Rumlara dair kelime veya ifadeler anılan dilde Türklere yönelik olanların sayısından fazladır. Cetvelde derlenen 26 maddeden iki adedi olumsuzken kalanı müspettir. Yunanlıların dilleri, yaşadıkları yerler, alfabeleri, birer silah, ağaç ve hayvan da derlenen dil ürünleri arasındadır. İlk listedeki *papaz* ve *gavur* kelimeleri de nazara alındığında Türkiye Türkçesinde Yunan/Rumlaara yönelik ciddi bir dil malzemesinin mevcudiyeti anlaşılmaktadır.

Grafik 7. Türkiye Türkçesinde Yunanlara Dair Kelime veya İfadelerin Tematik Dağılımı

Grafikte görülen Yunancadaki 20 maddeye mukabil Türkiye Türkçesinde 26 maddenin listelenmiş olması özellikle Rum kelimesinin de eklenmesi sebebiyledir. Çünkü diğer çalışmalarda da görüleceği üzere genellikle araştırma yapılan dildeki ürünler Türkiye Türkçesine göre daha fazla çıkmaktadır. Ancak Türkiye Türkçesinde Rum ve Yunan kelimeleri ekseriyetle birbirleri yerine de kullanılmaktadır. Yunan milleti, Yunanlıların yaşadıkları yerler, günlük ve sosyal hayattan ifadeler öne çıkmaktadır. Derleme yapılan dokuz sahanın yedisinde birbirlerine yakın miktarlarda bir dağılımın varlığı görülmektedir.

Tablo 8

Kelime veya İfadelerin Dillere Göre Türce Dağılımı

Dil/Tür	Romence	Yunanca	Bulgarca	TT Romenler TT	Yunanlar	TT Bulgarlar	TT Gavur Papaz Çingene Kelimeleri
Pozitif	4	0	1	0	0	0	2
Negatif	25	4	2	0	2	1	40
Tarafsız	53	16	19	13	24	8	18
Toplam	82	20	22	13	24	9	60

Üstteki tabloya bakıldığında ilk anlaşılan nokta pozitif ifadelerin oldukça az olduğudur. Bu durumun sebepleri siyasi ve içtimai tarihte aranmalıdır. Romencede Türklere karşı ve Türkiye Türkçesinde Gavur Papaz Çingenelere yönelik olumsuz ifadelerin çokluğu dikkat çekicidir. Bununla beraber ilginç biçimde Türkiye Türkçesinde Romen, Bulgar ve Yunanlarla ilgili kelime ve tabirlerin hemen tamamı tarafsızdır.

Sonuç ve Tartışmalar

Araştırmadan elde edilen sonuçlar itibarıyla üç Balkan dilindeki Türklerle ilgili kelime ve tabirlerin tek tek ve karşılıklı kıyasları mümkün olmuştur. Özellikle Romencede diğer iki Balkan diline yani Bulgarca ve Yunancaya göre ciddi bir dil malzemesinin varlığı tespit edilmiştir. Bu dillerdeki ve Türkiye Türkçesinde bu milletlere yönelik ifadelerin ne kadarının olumlu, olumsuz veya tarafsız olduğu rakamlarla ortaya konulmuştur. Böylece çalışmada araştırılan Balkan milletlerinin Türklerle ilişkilerinin hangi sahalarda yoğunlaştığı görülmüştür. Bu durum kimi dil ve toplumsal ilişkilere ışık tutabilir.

Uzun süre birlikte yaşamış bu toplulukların dillerinde diğerleriyle ilgili günlük ve sosyal hayattan deyim ve atasözlerinin üretilmesi çok görülen durumlardan olduğundan bu çalışmada derlenen listelerde de bu durum açıkça görülmüştür.

Negatif, pozitif ve tarafsız kelime veya ifadelerin hangi dil ve sahalarda az veya yoğunlukla bulunmasının sebepleri araştırılmalıdır. Yunanca deyim ve atasözleri sözlüklerine ilaveten mümkünse sahada derlemeler yapılarak bu çalışmadaki derlemeler genişletilebilir ve konu daha net ortaya çıkarılabilir. Bu çalışmada taranmayan Çingenelerin dilindeki Türklerle ilgili kelime veya ifadelerin de derlenmesi gerekliliği görülmüştür. Bu araştırmada elde edilen verilerle beraber denilen taramaların da yapılması konunun daha kapsamlı bir şekilde incelenmesi sonucunu doğurabilecektir.

Referanslar

- Acaroğlu, M. T. (2016). *Türkçeden geçen Kelimeler Sözlüğü*. Trakya Üniversitesi.
- Akbalaban, C., Yücel, D., Arslan, K., Duran, S. & Tunç, K. (2024). Fars, Kürt ve Arap Dillerindeki Türkler ve Türkiye Türkçesinde Arap, Acem ve Kürtler. *IJSSAR International Journal of Social Sciences and Academic Research*, 1(1), 310-374. DOI:10.52096/ijssar.01.01.09
- Aksoy, Ö. A. (1984). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü II Deyimler Sözlüğü*. TDK Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü I Atasözleri Sözlüğü*. İnkılâp Yayınları.
- Aktunç, H. (1998). *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü*. (1. Baskı), YKY Yayınları.
- alex avram (2020, August 27). Gol turcesc. *tackle.ro*, <https://tackle.ro/dictionar-fotbal/gol-turcesc/>
- Alexandra (2024, June 2). Nume de fete turcești și semnificațiile lor. *clubulcopiilor.ro*, <https://www.clubulcopiilor.ro/nume-de-fete-turcesti-si-semnificatiile-lor/>
- Amalia (2021, Februarie 12) Orez cu lapte turcesc – sutlac. *haisagatim.ro*, <https://www.haisagatim.ro/orez-cu-lapte-turcesc-sutlac.html>
- amosnews.ro (2024, iunie 24). Seară de film turcesc la Teatrul „Jean Bart” din Tulcea. *amosnews.ro*, <https://www.amosnews.ro/seara-de-film-turcesc-la-teatrul-jean-bart-din-tulcea/>

- Ayverdi, İ. (2010). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük I-IV*. Kubbealtı Neşriyat.
- Babzhanova, A., Shuinshina, S. & Yücel, D. (2025). Türk Dillerinde Azeri, Kazak ve Türkmenlere Dair Söz Varlığının Tasnifi ve Tahlili. *Fusion Multidisipliner Journal (FM Journal)*, 1(1), 34-56. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15694284>
- Botezatu, G. & Hancu, A. (2001). *Dictionar de proverbe și zicatori române*. Editura Litera
- Comission (2003). *Collins Greek-English dictionary*. Collins
- dictzone.com (t.y.). turc. dictzone.com, <https://dictzone.com/dictionar-englez-roman/turc>
- digi24.ro (2024, June 24). Un șofer turc beat a atacat cu cuțitul un polițist de frontieră în Vama Siret. *digi24.ro*, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/un-sofer-turc-beat-a-atacat-cu-cutitul-un-politist-de-frontiera-in-vama-siret-2837047>
- eihshop.ro (t.y.). Dulciuri turcesti. *eihshop.ro*, <https://www.eihshop.ro/deserturi-turcesti>
- eihshop.ro (t.y.). Rahat turcesc simplu 200 g Turkish Delight Sebahat. *eihshop.ro*, <https://www.eihshop.ro/dulciuri/rahat-turcesc-simplu-250-g-turkish-delight-sebahat.html>
- emag.ro (t.y.). parfum turcesc. *emag.ro*, <https://www.emag.ro/search/parfum+turcesc>
- en.wikipedia.org (t.y.). Sacoșu Turcesc. *en.wikipedia.org*, https://en.wikipedia.org/wiki/Saco%C8%99u_Turcesc
- englishhome.ro (t.y.). Ceainic turcesc. *englishhome.ro*, [YouTube], <https://www.youtube.com/watch?v=DZqNaJfxvOg>
- Karaağaç, G. (2008). *Türkçenin Verintiler Sözlüğü*. TDK Yayınları.
- lasebiacasa.ro (2024, December 20). Cum se pregateste ceaiul turcesc. *lasebiacasa.ro*, https://lasebiacasa.ro/cum-se-pregateste-ceaiul-turcesc/?srsltid=AfmBOorY_Gii_qrQhjF-SvwGKvooNb_rlVGpTDzEutmv-GOeOsTIAzCf
- leroymerlin.ro (t.y.). Vas WC turcesc, ceramic. *leroymerlin.ro*, <https://www.leroymerlin.ro/produse/wc-si-urinale/515/vas-wc-turcesc-ceramic/2211>
- Lunga, R. (2024, February 15). Numele turcesc al lui Marius Șumudică l-a făcut pe reporter să rădă! Ce i-a spus românul. *prosport.ro*, <https://www.prosport.ro/fotbal-extern/numele-turcesc-al-lui-marius-sumudica-l-a-facut-pe-reporter-sa-rada-ce-i-a-spus-romanul-19828418>
- lyricstranslate.com (t.y.). Nevasta vândută. *lyricstranslate.com*, <https://lyricstranslate.com/el/Surorile-Osoianu-Nevasta-vanduta-lyrics.html>
- Millas, H. (2012). *Türkçe ve Yunanca Ortak Kelimeler, Terimler ve Atasözleri Listesi*. İstos
- mixmarkt.eu (t.y.). Mâncare turcească și delicii culinare din Turcia. *mixmarkt.eu*, <https://www.mixmarkt.eu/ro/germania/produse/produse-turceasca/>

- Nicheva, K., Spasova-Mihaylova, S. & Cholakova, Kr. (1974). *Фразеологичен речник на българския език* (Bulgar dilinin deyimler sözlüğü). Българска академия на науките.
- olx.ro (2025, July 25). Ciobanesc turcesc (kangal). *olx.ro*, <https://www.olx.ro/animale-de-companie/q-kangal-turcesc/>
- peles.ro (t.y.). Salonul turcesc. *peles.ro*, <https://peles.ro/audio-guide/salonul-turcesc/>
- Poftă bună cu Gina Bradea (2023, September 14). Bulgur reteta de pilaf turcesc cu rosii si ardei, reteta originala, ieftina si gustoasa. [Video], *YouTube*, <https://www.youtube.com/watch?v=wn-YNWUJD-c>
- protagon.gr (2018, ФЕВΡΟΥΑΡΙΟΥ 13). Πάγκαλος: «Καλός Τούρκος είναι ο νεκρός Τούρκος». *Protagon.gr*, [protagon.gr](https://www.protagon.gr/epikairota/44341565976-44341565976), <https://www.protagon.gr/epikairota/44341565976-44341565976>
- ro.istanbulepass.com (2025, June 6). Top 15 deserturi și dulciuri turcești. *ro.istanbulepass.com*, <https://ro.istanbulepass.com/most-popular-turkish-desserts.html>
- ro.wiktionary.org (t.y.). turcesc. *ro.wiktionary.org*, <https://ro.wiktionary.org/wiki/turcesc>
- ro.wiktionary.org (t.y.). vișin turcesc. *ro.wiktionary.org*, https://ro.wiktionary.org/wiki/vi%C8%99in_turcesc
- Șăineanu, L. (1900). Influența orientală asupra limbei și culturei romane, I. Introducere [= I]; II. Vocabularul. 1. Vorbe populare [= II]; 2. Vorbe istorice. Împrumuturi literare – Indice general [= III].
- sebi (2024, Decembrie 17). Reteta de Kebab TURCESC – facut acasa. *lasebiacasa.ro*, <https://lasebiacasa.ro/reteta-de-kebab-turcesc-facut-acasa/>
- Stana, A. (2024, Junie 25). Serialul turcesc „O dragoste” a ajuns la final de sezon. Când e ultimul episod și ce producție îi ia locul la Kanal D. *tvmania.ro*, <https://www.tvmania.ro/o-dragoste-final-de-sezon-serial-turcesc-grila-kanal-d-484893>
- Suciu, E. (2006). *Cuvinte românești de origine turcă*. Editura Academiei.
- Tomero, A. (t.y.). Tort turcesc de ciocolata. *ro.thermorecetas.com*, <https://ro.thermorecetas.com/pastel-turco-de-chocolate>
- topingrediente.com (2023, februarie 17). Kebab turcesc doner, shawarma. *topingrediente.com*, <https://topingrediente.com/blog-ro/gastronomie/retete-ro-2/aperitive-ro/kebab-turcesc-doner-shawarma-ro/>
- Tuğlacı, P. (1985). *Okyanus Ansiklopedik Sözlük 1-10*. (8. Baskı), Cem yayınevi.
- Voicu, I. (2017, iulie 19). Cataif turcesc. *retete.unica.ro*, <https://retete.unica.ro/recipes/cataif-turcesc/>
- Watts, N. (2000). *The Oxford Greek dictionary: Greek-English, English-Greek*. Berkley Books.
- Yücel, D. & Babzhanova, A. (2025). Rusçada Türk kavimleri ve Türk dillerinde Ruslar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(75), 199-240. Doi <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.81352>

Yücel, D., Babzhanova, A. & Shuinshina, S. (2025). Türk Dillerinde Türklere Dair Söz Varlığı. *Silkway Social Science Journal (SSS Journal)*, (ISSN: 3062-4207) 1(1), 22-39. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15632078>

Yücel, D., Okuyan, S., Macit, İ. & Arslan, K. (2024). Batı Avrupa Dillerinde Türkler ve Türkiye Türkçesinde Batı Avrupa Milletleri. *International Social Sciences Studies Journal*, 10(119), 159-180. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10581202> (eISSN:2587-1587)

Sorumlu Yazar Bilgileri:

Yazar ismi: Doğan Yücel

Bölüm: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü

Fakülte: Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi

Üniversite, ülke:International Burch University, Bosna Hersek

Email: dogan.yucel@ibu.edu.ba

Lütfen alıntılایınız: Yücel, D., Küçük, Y. & Aydoğdu, S. (2025). Romence, Yunanca ve Bulgarcada Türkler ve Türkiye Türkçesinde Romen, Bulgar ve Yunanlara Dair Söz Varlığının Tasnifi ve Tahlili. *Journal of Research in Turkic Languages*, 7(2), 86-107. DOI: <https://doi.org/10.34099/jrtl.726>

Alındı: Haziran 11, 2025 • Kabul: Eylül 02, 2025